

УДК 342.92

І. П. Голосніченко,

доктор юридичних наук, професор,
заступник директора Київського інституту інтелектуальної власності та права
НУ «ОЮА» з наукової роботи, заслужений юрист України,

Д. І. Голосніченко,

доктор юридичних наук, професор кафедри
господарського та адміністративного права «КПІ ім. Ігоря Сікорського»

ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА ПСЕВДОЗАМІННИКИ В ЙОГО ПРЕДМЕТІ РЕГУЛЮВАННЯ

У статті досліджується оновлення змісту адміністративного права та предмета його регулювання. Показуються помилкові замітники в понятійно-категоріальному апараті, з допомогою якого визначається предмет адміністративного права України. Підкреслюється необхідність дослідження таких складових предмета адміністративно-правового регулювання як державне управління, управлінські (адміністративні) послуги, повноваження органів виконавчої влади тощо. В юридичній літературі в основному визначається поняття «адміністративна послуга», тоді як складовою предмета адміністративного права є «надання адміністративних послуг». У статті доказується ця пропозиція автора. Названі й інші сегменти предмета адміністративно-правового регулювання, які потребують дослідження вченими адміністративного права. Наголошується на тому, що понятійний апарат адміністративного права цим не обмежується, виділяється ряд категорій, які будуть досліджені у подальшому його вивченні.

Ключові слова: адміністративне право, державне управління, повноваження органів виконавчої влади, адміністративні послуги, предмет адміністративного права, адміністрування.

Нині стрімко оновлюється законодавство України і регулювання відносин виконавчої влади не є винятком. Предмет адміністративного права переосмислюється, з'являються нові інститути цієї галузі права. У законодавчих актах і навчальній літературі допускаються, на погляд автора, помилки у формулюванні предмета адміністративного права, що шкодить забезпеченню прав і свобод людей.

Актуальність теми дослідження підтверджується недостатнім дослідженням теми. Приведення законодавства України до стандартів ЄС і навчальної літератури з адміністративного права здійснюється з допущенням неточностей.

Науковий аналіз проблем предмета адміністративного права України здійснюється багатьма вітчизняними вченими. Серед них слід назвати В. Б. Аверьянова, О. Ф. Андрійко, Ю. П. Битяка, Н. І. Золо-

тарьову, С. В. Ківалова, В. К. Колпакова, Р. С. Мельника й багато інших. Однак поява нових понять в адміністративному праві, викликана адаптацією адміністративного права із правом ЄС, вимагає додаткових досліджень.

Метою й завданням статті є дослідження предмета адміністративного права в сучасних умовах, його основних складових — відносин державного управління, надання адміністративних послуг, повноважень органів виконавчої влади тощо.

Поняття адміністративного права як галузі публічного права та її предмета безперечно мають важливе значення для теорії адміністративного права. Однак формулювати їх можливо лише після вивчення певних правових категорій і понять, які характеризують правові інститути — складові цієї базової галузі.

Серед базових галузей права адміністративне право регулює найширший спектр суспільних відносин. Ці відносини виникають в основному у сфері виконавчої влади [1, с. 61—63, 70—73]. Багато вчених стверджують, що адміністративне право регулює відносини державного управління [2; 3]. Слід відзначити, що поряд з державним управлінням адміністративне право регулює виконання делегованих законодавством повноважень виконавчої влади органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями та іншим недержавним інституціями, відносини, що виникають у зв'язку із забезпеченням органами виконавчої влади та місцевого самоврядування реалізації та захисту прав і свобод громадян, а також надання їм різноманітних адміністративних послуг. Предметом регулювання вказаної галузі права також постають відносини, що виникають у зв'язку з організацією та діяльністю адміністративних судів (тобто у сфері адміністративної юстиції), процесуальні відносини щодо поновлення адміністративним судом прав і свобод громадян та інших суб'єктів адміністративного права й відносини, що виникають у зв'язку з застосуванням заходів адміністративної відповідальності щодо фізичних і юридичних осіб [1, с. 70—73; 4, с. 7—10].

Але нині не тільки в монографічній літературі, а й у підручниках з адміністративного права з'являються нові підходи до визначення предмета адміністративного права. На перше місце тут ставляться відносини «адміністрування». В одному з підручників так прямо й вказується, що зовнішньою формою реалізації для виконавчої влади є **публічне адміністрування**. Причому тут же зазначається, що «у теорії та практиці адміністративного права минулих епох використовувалася категорія **«державне управління»**, що продовжує вживатися в чинному законодавстві та юридичній літературі» [5, с. 14—15]. Звідси випливає, що автори цього підручника вважають, що термін «державне управління» застарів і його не слід використовувати,

натомість було б доцільним впроваджувати термін «публічне адміністрування».

Чи можна відмовитися від термінів «управління» і «державне управління», визначаючи предмет адміністративного права. Гадаємо, що тут не слід поспішати, а необхідно здійснити глибокий аналіз даного терміна. Ігнорування державним управлінням призводить до того, що державна система стає розбалансованою і проявляються не тільки негативні тенденції, а й негативні наслідки. Прикладом цього є несвоєчасне реагування на події у 2014 р. в Автономній Республіці Крим, у результаті якого вона була окупована військами іншої держави, недоліки управління у сфері охорони громадського порядку призвели до різкого росту злочинності тощо.

Доцільно відзначити, що в укладеній угоді про асоціацію з Європейським Союзом не обійшлося без застосування терміна «управління», його було застосовано більше 120 разів [6]. Та й саме адміністрування в низці джерел визначається через поняття «управління».

Донедавна (в деяких виданнях і дотепер) цей термін мав досить негативне значення. Наприклад, Новітній словник іноземних слів і виразів, виданий в Мінську, дає наступне визначення «адміністрування»: «Адміністрування — бюрократичний метод управління за допомогою командування, сліпих вимог виконання часом шкідливих наказів» [16, с. 22—23]. Обґрунтовуючи запровадження нової спеціальності «Публічне управління та адміністрування», фахівці дали таке визначення адміністрування: публічне адміністрування — регламентована законами та іншими нормативно-правовими актами діяльність суб'єктів публічного управління, пов'язана з реалізацією управлінських функцій способами, визначеними в інструкціях, регламентах і процедурах, яка концентрується на впровадженні в життя директив, розпоряджень, наказів тощо.

Автори посібника «Податкове право» пишуть: «Відомо, що адміністрування податків і зборів є однією з найважливіших ознак держави та необхідною умо-

вою її існування. Адміністрування (від англ. administration) означає управління, організацію, виконання, здійснення, нагляд (контроль); у широкому розумінні, це — організаційно-розпорядча діяльність керівників і органів управління, що здійснюється шляхом наказів і розпоряджень. Адміністрування процесів оподаткування об'єднує за допомогою однієї ідеї комплекс заходів, спрямованих на забезпечення виконання законодавчих та нормативно-правових актів. Об'єктом адміністрування є процес узгодження й погашення податкових зобов'язань платників податків. Метою адміністрування є забезпечення погашення податкових зобов'язань платників шляхом оптимального втручання в їхню господарську діяльність через застосування законодавчо встановлених механізмів і процедур» [17, с. 33].

Отже, з наведеного видно, що у даному випадку відбулася підміна термінів. Термін «управління» невинновато замінено терміном «адміністрування». Це недоцільно робити хоч би з трьох причин. По-перше, суть у розумінні поняття українськими фахівцями і взагалі пересічними громадянами, які мають чітко розуміти, що від них вимагається, і не лякати їх «адмініструванням». По-друге, англійське слово «administration» [18, с. 700] перекладається українською мовою як «управління». По-третє, не зрозуміло, навіщо впроваджувати іноземні слова, коли наша українська мова має відповідну термінологію.

Предметом адміністративного права передовсім є відносини державного управління. Визначаючи державне управління, можна зауважити, що *державне управління — це державна виконавчо-розпорядча діяльність органів виконавчої влади та інших уповноважених законом органів і організацій, спрямована на відповідні суспільні відносини і процеси в економічній, соціально-культурній та адміністративно-політичній сферах, внутрішньо-організаційних системах апаратів усіх державних органів, та інших юридичних осіб публічного права щодо забезпечення належного ви-*

конання покладених на них завдань, функцій і повноважень.

Обґрунтовуючи вказане вище поняття, слід зазначити наступне. Ще на початку минулого століття А. І. Єлістратов підкреслював, що «адміністративне право має за мету упорядкувати відносини між людьми в галузі державного управління» [7, с. 15]. Поняття державного управління давалося ще у підручниках та монографіях радянського періоду нашої держави. Так, у підручнику з радянського адміністративного права за редакцією професора Р. С. Павловського сформульовано наступне визначення поняття радянського державного управління: «... це юридично-владна, підзаконна, планомірно організована на науковій основі діяльність органів державного управління, яка здійснюється під керівництвом КПРС, з метою реалізації її політики, вирішення головних завдань соціалістичної загальнонародної держави, що виявляється в практичному виконанні законодавства в процесі безперервного та безпосереднього управління господарським, соціально-культурним та адміністративно-політичним будівництвом» [8, с. 64].

Перший підручник з адміністративного права в незалежній Україні підготував В. К. Колпаков. Він також розглядав державне управління в якості предмета адміністративного права. Під державним управлінням, зазначається в підручнику В. К. Колпакова, «треба розуміти специфічну діяльність держави, що дістає вияв у функціонуванні її органів, які безперервно, планомірно, владно і в рамках правових установлень впливають на суспільну систему з метою її вдосконалення відповідно до державних інтересів» [9, с. 16]. Є. В. Курінний на рівні докторської дисертації дослідив предмет адміністративного права і також включав до предмета цієї галузі права державне управління. Він пише, що «основною сферою застосування адміністративного права є владно-управлінська діяльність, яка характеризується значними масштабами і видовою різноманітністю» [10, с. 19].

Чітко сформульовано поняття державного управління в навчальному посібнику «Адміністративне право України: основні категорії та поняття». «Державне управління, — зазначається в ньому, — це підзаконна, юридично-владна діяльність органів держави виконавчо-розпорядчого характеру, що спрямована на реалізацію законів, практичне виконання завдань і функцій держави, за допомогою якої здійснюється організуючий вплив на суспільні відносини у сферах економіки, соціально культурного і адміністративно-політичного будівництва [22, с. 19].

У виданих наукових та навчальних джерелах у понятті державного управління акцентується увага на таких рисах державного управління: виконавчо-розпорядчий, організуючий, цілеспрямований характер, спрямованість на економічну, соціально-культурну та адміністративно-політичну сфери, внутрішньоорганізаційний вплив, виконання управлінської діяльності спеціально уповноваженими державними органами [11; 12].

Державне управління — багатоаспектне явище. Ми можемо спостерігати за тим, як попередньо політики виробляють рішення на основі прогнозування розвитку суспільних процесів і пропонують законодавцю проекти нормативно-правових актів. Приймаючи закони, парламент, можна сказати, приймає довгострокові рішення, які мають виконувати усі без винятку суб'єкти правових відносин. В академічному курсі адміністративного права, підготовленому провідними фахівцями в даній галузі права, підкреслюється, що державне управління можна розглядати у широкому розумінні (управління всього державного апарату) [1, с. 58—61]. Саме діяльність парламенту з прийняття законів та інших органів щодо їх реалізації представляє управлінську діяльність у широкому розумінні цього слова. Безумовно, що адміністративне право регулює лише виконавчо-розпорядчу діяльність адміністративних органів. Законодавча функція парламенту регулюється конституційним правом.

Розглядаючи у вузькому сенсі (управління, що здійснюється в межах розподілу влади спеціально уповноваженими органами виконавчої влади), фахівці стверджують, що останнє притаманне предмету адміністративного права. «Поняття державного управління в адміністративному праві, як зазначається в даному підручнику, слід визначити як нормотворчу і розпорядчу діяльність органів виконавчої влади з метою владно-організуючого впливу на відповідні суспільні відносини і процеси в економічній, соціально-культурній та адміністративно-політичній сферах, а також внутрішньоорганізаційну діяльність апарату всіх державних органів, щодо забезпечення належного виконання покладених на них завдань, функцій і повноважень» [1, с. 58—61].

Отже, державне управління розглядається принаймні у двох площинах: по-перше — це діяльність усієї держави (крім судової гілки влади); по-друге, це виконавчо-розпорядча діяльність органів адміністрації. Предметом адміністративного права є саме друга складова державного управління — виконавчо-розпорядча діяльність уповноважених на те органів.

Нині з'явилися підручники з адміністративного права, де предметом визначено публічне управління [5; 13; 14]. Їх автори публічне управління визначають як державне управління та місцеве самоврядування. Заперечуючи це, відзначаємо, що місцеве самоврядування є предметом правового інституту муніципального права, який є складовою такої базової галузі права як конституційне право. Як зазначається в підручниках з конституційного права України, «система галузі конституційного права України складається з найважливіших конституційно-правових інститутів, до яких, насамперед, належать такі інститути: основ конституційного ладу; основ правового статусу людини і громадянина; територіального устрою; органів державної влади і місцевого самоврядування» тощо [15, с. 18]. Як правильно зазначається в юридичній літературі, природ-

но, що «інститут місцевого самоврядування має бути врегульований з урахуванням Європейської Хартії місцевого самоврядування, відповідно до ст. 3 якої місцеве самоврядування має здійснюватись «радами або зборами». Чому саме ради та подібні їм виборні колегіальні органи визначені Європейською Хартією як органи місцевого самоврядування? Тому, що первинним суб'єктом місцевого самоврядування, як про це вже зазначалося, є саме місцеве населення — громади та інші подібні їм спільноти громадян, об'єднаних постійним проживанням у межах відповідних адміністративно-територіальних одиниць. І тільки демократично обраний ними колегіальний орган, якщо в ньому представлені всі політичні сили, що діють на місцевому рівні, всі верстви населення, може претендувати на роль першого після самої територіальної громади носія функцій і повноважень місцевого самоврядування, виразника її волі та інтересів» [15, с. 359].

Причому органи місцевого самоврядування діють не від імені держави, а від територіальних громад, здійснюючи від їх імені та в їх інтересах функції і повноваження місцевого самоврядування. Як правило, для врегулювання порядку виконання завдань місцевого значення відповідні ради приймають нормативно-правові акти локального характеру. Ці акти можуть включати і норми, дозволяючи встановлювати примусове виконання членами територіальної громади відповідних обов'язків. Але цей примус не носить державно-правового характеру, він виходить від громади. Отже, як ми з'ясували, муніципальне право (міське самоврядування) не є інститутом адміністративного права, це — інститут конституційного права.

Та чи здійснюють органи місцевого самоврядування функції державного управління? На це запитання дає відповідь ч. 3 ст. 143 Конституції України, де записано: «Органам місцевого самоврядування можуть надаватися законом окремі повноваження органів виконавчої влади. Держава фінансує здійснення

цих повноважень у повному обсязі за рахунок коштів Державного бюджету України або шляхом віднесення до місцевого бюджету у встановленому законом порядку окремих загальнодержавних податків, передає органам місцевого самоврядування відповідні об'єкти державної власності. Органи місцевого самоврядування, з питань здійснення ними повноважень органів виконавчої влади підконтрольні відповідним органам виконавчої влади» [19]. Закон України «Про місцеве самоврядування» відносить до делегованих повноважень виконання цілого ряду функцій у різних сферах життєдіяльності [20]. Отже, виконання функцій органів виконавчої влади, які делеговані органам місцевого самоврядування, регулюється нормами адміністративного права. У деяких випадках окремі функції органів виконавчої влади делегуються й громадським організаціям. Так, згідно зі ст. 14 Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» члени громадських формувань під час виконання своїх обов'язків з охорони громадського порядку і державного кордону мають право застосовувати заходи адміністративного примусу, навіть заходи фізичного впливу, спеціальні засоби індивідуального захисту та самооборони, заряджені речовинами сльозогінної та дратівної дії у випадках і в порядку, передбачених законом [21].

Звичайно ж, відносини публічного управління є предметом адміністративного права, але не в цілому, а лише частково, адже публічне, то є прилюдне. Державне управління є частиною публічного управління. Публічним також є і місцеве самоврядування, або муніципальне управління, і управлінська діяльність громадських організацій та політичних партій, спілок тощо. Отже, віднесення публічного управління в цілому до предмета адміністративного права є помилковим.

Досить тісно пов'язані з державним управлінням відносини прав і обов'язків, що входять до повноважень органів виконавчої влади. В монографіях з теорії

держави та права повноваження розглядаються як поняття, «змістом якого є система прав та обов'язків, набутих у легітимний спосіб державою, місцевим самоврядуванням, державними органами і органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами, іншими суб'єктами правовідносин з метою забезпечення можливостей, потреб та інтересів людини і громадянина, окремих соціальних груп та суспільства в цілому» [22, с. 54].

В основі визначення повноважень для органів виконавчої влади є об'єктивно необхідні для суспільства функції державного управління, їх розподіл між відповідними органами, встановлення, які з них можуть бути делегованими органам місцевого самоврядування та іншим недержавним структурам. Повноваження органів виконавчої влади — це законодавчо визначені їхні обов'язки і права на реалізацію управлінської діяльності. Відносини щодо встановлення повноважень є предметом адміністративно-правового регулювання.

До предмета адміністративного права відносяться також стосунки держави з особами приватного права щодо надання останнім управлінських послуг, які в результаті регулювання нормами цієї галузі права виступають в якості послуг адміністративних. Суб'єктами їх надання є органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та інші особи, яким держава делегувала виконання функцій виконавчої влади. Серед проблем, дослідження щодо яких лягли в основу Концепції реформи адміністративного права, була висвітлена проблема надання адміністративних послуг фізичним та юридичним особам, адже довгий час вони надавалися неякісно, з порушеннями прав і свобод людини. У результаті досліджень даної проблеми парламент 6 вересня 2012 р. прийняв Закон України «Про адміністративні послуги» [23]. Цей Закон визначив поняття адміністративної послуги як «результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи при-

пинення прав та/або обов'язків такої особи відповідно до закону» [23]. Закон врегулював процедури надання адміністративних послуг, однак не сформулював поняття їх надання. Розглядаючи надання таких послуг як частину предмета адміністративного права, вчені розпочали досліджувати процедури цієї адміністративної діяльності.

Близько до проблеми надання адміністративних послуг підійшли автори монографії «Адміністративні послуги у сфері внутрішніх справ», коли визначали адміністративні послуги як правовий інститут. Вони пишуть: «Назва цього інституту адміністративного права — «адміністративні послуги» — акцентує увагу на виконанні обов'язків держави перед приватними особами, здійсненні діяльності, яка є корисною для цих осіб. Ця діяльність органів влади спрямована на юридичне оформлення умов, необхідних для забезпечення належної реалізації фізичними та юридичними особами своїх прав і свобод, охоронюваних законом інтересів або виконання покладених на них законом обов'язків» [24, с. 23].

О. М. Буханевич дослідив певні стадії процедури надання адміністративних послуг і дав наступне їх визначення: «...процедура надання адміністративної послуги — це встановлений законодавством порядок надання адміністративної послуги з метою реалізації прав, свобод і законних інтересів суб'єктів звернення. Процедура надання адміністративної послуги включає три стадії: 1) реєстрацію (оформлення) звернення суб'єкта звернення; 2) опрацювання звернення та оформлення (погодження) результату надання адміністративної послуги; 3) видачу результату надання адміністративної послуги та його реєстрацію. Кожна стадія поділяється на відповідні етапи, які включають конкретні дії суб'єкта надання адміністративних послуг...» [25, с. 140—141].

Незважаючи на наявність монографічної літератури з правового регулювання адміністративних послуг, поняття надання цих послуг ще недостатньо досліджено.

Аналіз правової літератури дозволяє сформулювати поняття надання адміністративних послуг. Надання адміністративних послуг — це урегульована адміністративним правом діяльність владного, управлінського, організаційного характеру визначених у законі суб'єктів, яка впливає з обов'язку держави, органів місцевого самоврядування (інших органів, що мають делеговані владні повноваження) створювати умови щодо можливості реалізації своїх прав, свобод і законних інтересів фізичними і юридичними особами приватного права, в результаті якої ці особи забезпечують свої потреби.

Потрібно відзначити, що нехтування такими важливими для держави України поняттями і категоріями як державне управління, повноваження органів виконавчої влади, надання державних і, особливо, управлінських (адміністративних) послуг, їх підміна іншими термінами при визначенні предмета адміністративно-правового регулювання суспільних відносин, є неприпустимим і

шкодить нашій державі. Ефективне державне управління є умовою успішного економічного та адміністративно-політичного її розвитку, а правове його регулювання має бути адекватним потребам суспільства.

Предмет адміністративного права охоплює досить широке коло суспільних відносин. Вони час від часу зазнають суттєвих змін. Це стосується відносин адміністративного судочинства, адміністративної відповідальності, адміністративного договору, процесуальної діяльності органів виконавчої влади та інших уповноважених державою на виконання управлінських функцій структур, адміністративно-правового захисту прав і свобод людини та громадянина тощо. Періодично вказані вище відносини потребують дослідження в межах науки адміністративного права з тим, аби своєчасно розробляти проекти правових актів, приймати їх компетентними органами і, таким чином, коригувати їх адміністративно-правове регулювання.

Список використаної літератури

1. Адміністративне право України. Академічний курс: підручник: у 2 т. / ред. кол.: В. Б. Авер'янов. Київ: Юридична думка, 2004. Т. 1. Загальна частина. 584 с.
2. Брзбан Г. Французское административное право / пер. с фр.; под ред. и со вступ. ст. С. В. Боботова. М.: Прогресс, 1988. 488 с.
3. Адміністративне право України: підручник / за заг. ред. Ю. П. Битяка. Харків: Право, 2000. 527 с.
4. Голосніченко І. П., Стахурський М. Ф., Золотарьова Н. І. Адміністративне право України: основні поняття: навч. посіб. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. І. П. Голосніченка. Київ: ГАН, 2003. 232 с.
5. Галуцько В., Діхтієвський П., Кузьменко О. та ін. Адміністративне право України. Повний курс: підручник. Київ: НДПП, 2018. 452 с.
6. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. // Офіційний вісник України. 2014. № 75. ст. 2125.
7. Елистратов А. И. Основные начала административного права. М.: Изд. Г. А. Лемана, 1914. 512 с.
8. Советское административное право / под ред. Р. С. Павловского. Киев: Вища школа, 1986. 416 с.
9. Колпаков В. К. Адміністративне право України: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 1999. 736 с.
10. Курінний Є. В. Предмет і об'єкт адміністративного права України: монографія. Дніпропетровськ: Юридична академія МВС; Ліра ЛТД, 2004. 340 с.

11. Административное право Украины: учебник / под общ. ред. С. В. Кивалова. Харьков: Одиссей, 2004. 880 с.
12. Гладун З. С. Адміністративне право України: навч. посіб. Тернопіль: Карт-бланш, 2004. 579 с.
13. Загальне адміністративне право / за ред. І. С. Гриценка. Київ: Юрінком Інтер, 2015. 568 с.
14. Легеза Юлія. Щодо визначення інституту відповідальності органів публічного управління у сфері використання природних ресурсів // Публічна служба і адміністративне судочинство: здобутки і виклики: зб. матер. 1 наук.-практ. конф. (Київ, 5—6 липня 2018 р.). Київ: ВД «Дакор», 2018. С. 228—230.
15. Конституційне право України / за ред. В. Я. Тація, В. Ф. Погорілка, Ю. М. Тодики. Київ: Український центр правничих студій, 1999. 376 с.
16. Новейший словарь иностранных слов и выражений. Мн.: Современный литератор, 2006. 976 с.
17. Бандурка О. М., Понікаров В. Д., Попова С. М. Податкове право: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 312 с.
18. Сучасний англо-український та українсько-англійський словник. Харків: Промінь, 2006. 736 с.
19. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
20. Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. «Про місцеве самоврядування в Україні» // Відомості Верховної Ради України. 1997. № 27. Ст. 170.
21. Закон України від 22 червня 2000 р. № 1835-III «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» // Відомості Верховної Ради України. 2000. № 40. Ст. 338.
22. Адміністративне право України: основні поняття: навч. посіб. / за заг. ред. І. П. Голосніченка. Київ: ГАН, 2005. 230 с.
23. Закон України від 6 вересня 2012 р. № 5203-VI «Про адміністративні послуги» // Відомості Верховної Ради України. 2013. № 32. Ст. 409.
24. Адміністративні послуги у сфері внутрішніх справ: монографія / І. П. Голосніченко, О. Г. Циганов, О. О. Попова, М. О. Журба, І. В. Бойко; за ред. д.ю.н., проф. І. П. Голосніченка, доц. О. Г. Циганова. Київ: НТУУ «КПІ», ДНДІ МВСУ, 2015. 590 с.
25. Адміністративні послуги в Україні: теорія та практика реалізації: монографія / О. М. Буханевич. Київ: Ін-т законодавства Верховної Ради України, 2015. 386 с.

Голосніченко І. П., Голосніченко Д. І. Обновление содержания административного права и псевдозаменители в его предмете регулирования.

В статье исследуется обновление содержания административного права и предмета его регулирования. Показываются ошибочные заменители в понятийно-категориальном аппарате, с помощью которого определяется предмет административного права Украины. Подчеркивается необходимость исследования таких составляющих предмета административно-правового регулирования как государственное управление, управленческие (административные) услуги, полномочия органов исполнительной власти и т. п. В юридической литературе в основном определяется понятие «административная услуга», тогда как составляющей предмета административного права есть «предоставление административных услуг» в статье досказывается это предложение автора. Названы и другие сегменты предмета административно-правового регулирования, которые нуждаются в исследовании учеными административного права. Делается ударение на том, что понятийный аппарат административного права не ограничивается высказанным в статье, выделяется ряд категорий, которые будут исследованы при дальнейшем его изучении.

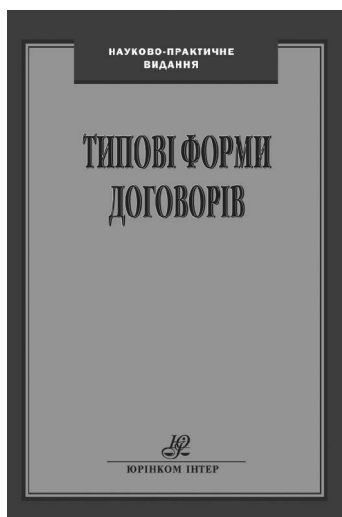
Ключевые слова: Административное право, государственное управление, полномочия органов исполнительной власти, административные услуги, предмет административного права, администрирование.

Golosnichenko I. P., Golosnichenko D. I. Updating the administrative law content and pseudosubstitutes in its subject matter.

The article investigates the administrative law content updating and the subject of its regulation. False substitutes are shown in the conceptual categorical apparatus, with the help of which the administrative law subject of Ukraine is determined. It emphasizes the need to study such components of the administrative subject and legal regulation as public administration, managerial (administrative) services, powers of executive authorities, etc. The legal literature mainly defines the «public service» concept, while the administrative law subject component is «the provision of administrative services». The article proves this proposal by the author. Named and other segments of the administrative regulation subject requiring research by scientists of administrative law. It is emphasized that the conceptual apparatus of administrative law is not limited to this; a number of categories that will be investigated in their further study have been highlighted.

Key words: administrative law, public administration, powers of executive authorities, administrative services, administrative law subject, administration.

Типові форми договорів / В. В. Луць, М. М. Великанова. — К. : Юрінком Інтер, 2016. — 288 с.

ISBN 978-966-667-667-5

У збірнику «Типові форми договорів» наведено окремі форми типових договорів, що застосовуються в енергетичній сфері, сфері надання комунальних послуг, при розпорядженні державним і комунальним майном та інших соціально значущих відносинах.

Книга розрахована на викладачів та студентів юридичних та економічних спеціальностей, практичних працівників, а також широкого кола підприємців та інших осіб, яких цікавить правове забезпечення їх діяльності.